

ምዕራፍ አራት

የክፍልፋዮች ፅንሰ ሀሳብ መግቢያ

4.1 ግማሽ እና ሩብ ክፍልፋዮች ክለሳ

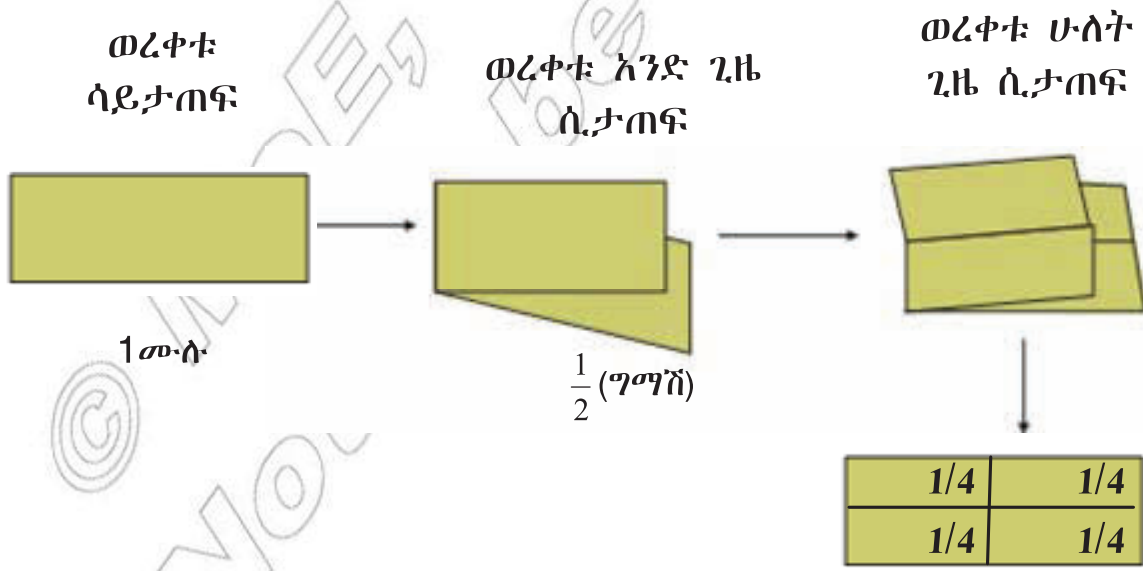
ተግባር 4.1

1. ተማሪዎች አንድ ዳቦ ለሁለት መብላት ብትፈልጉ እንዴት ትካፈሉታላችሁ?
2. አንድ የደብተር ሉክ ወረቀት ውስዳና ጫፍና ጫፉን በማገናኘት እጠፋት። የአጠፋችሁትን ወረቀት ከማጠፊያው ላይ እኩል ለእኩል ቁረጦች። ያገኛችሁት ቁራጭ ወረቀት የአንዱ ሉክ ስንት ስንተኛ ነው?

ምሳሌ:-

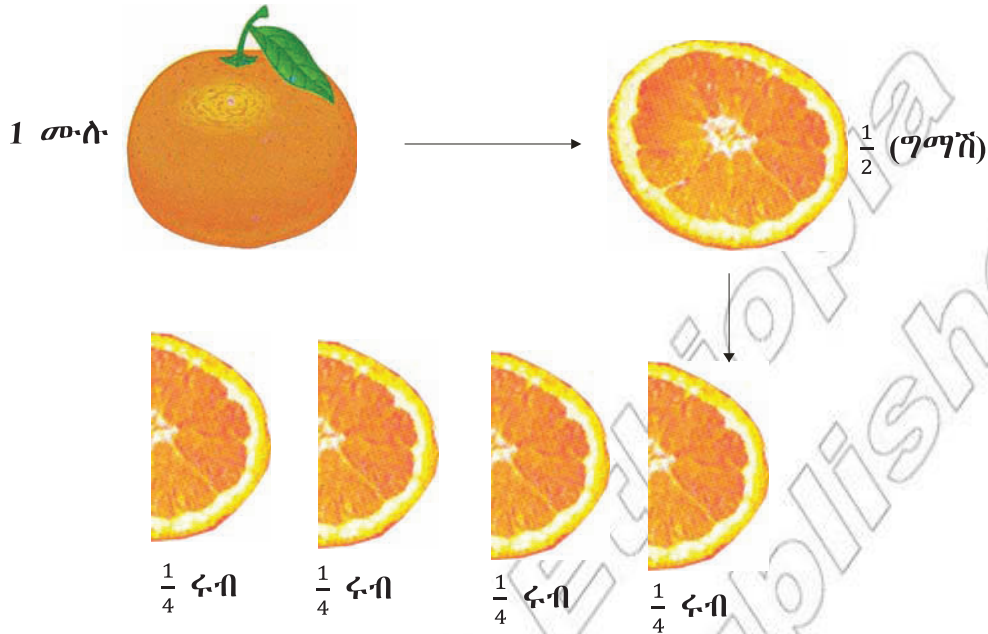

ይህ ወረቀት ሁለት እኩል ለእኩል ተከፍሎ ታደታላችሁ። ይኸውም የተቀባው ካልተቀባው ጋር እኩል ነው። ስለዚህ የተቀባው አካል ከአጠቃላይ ወረቀቱ ጋር ሲወዳደር ግማሹ ነው። በአሃዝ ሲገለፅ $\frac{1}{2}$ ነው። ሲነበብ አንድ ሁለተኛ ተብሎ ነው።

የተቀቡት ክፍሎች እያንዳንዳቸው የሙሉ ወረቀቱ አንድ አራተኛ (ሩብ) ነው።

አንዱ ክፍል ሲጻፍ $\frac{1}{4}$ ተብሎ ነው። በአንድ ሙሉ ውስጥ አራት ሩቦች አገኘን ማለት ነው።

አንድን ብርቱካን አራት እኩል ቦታ ብንከፍለው የምናገኘው ሩብ ወይም አንድ አራተኛ ይሆናል።

😊 አስታውሱ

1. የግማሽ መገለጫ ቁጥር $\frac{1}{2}$ ሲሆን ሲነበብም አንድ ሁለተኛ በማለት ነው።
2. የሩብ መገለጫ ቁጥር $\frac{1}{4}$ ሲሆን ሲነበብ አንድ አራተኛ በማለት ነው።
3. ክፍል ማለት አንድ ሙሉ የሆነን ነገር ወደ ሁለት፣ ወደ ሶስት፣ ወደ አራት እንዲሁም፣ ከዚያ በላይ እኩል በእኩል ስንከፋፍለው ወይም ስንቆርጠው የምናገኘው መጠን ነው።

መልመጃ-4ሀ

1. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ደብተራችሁ ላይ በመጻፍ መልስ ስጡ።

ሀ. የተቀባው በክፍል ሲገለጽ _____ ነው።

ለ. የተቀባው በክፍል ሲገለጽ _____ ነው።

2. ለሚከተሉት ጥያቄዎች በጥንቃቄ አስባችሁ በስዕል በመግለፅ መልሱ።

ሀ) አንድ እንጀራን ሁለት ጊዜ እኩል አድራጋችሁ ብታጥፉና ብትቆርሱት ስንት ሩቦችን ወይም $\frac{1}{4}$ ታገኛላችሁ?

ለ) አራት እኩል አንን (ቅልጥም) ያሉትን የሸንኮራ አገዳ ለአራት እኩል ቦታ ብትከፍሉት አንዱ አንን (ቅልጥም) የሙሉው ስንት ስንተኛ ነው?

ሐ) በአንድ ሙሉ ስንት ግማሾች አሉ?

መ) በአንድ ግማሽ ውስጥ ስንት ሩቦች $(\frac{1}{4})$ እናገኛለን?

4.2 ሲሶዎች

ተግባር 4.2

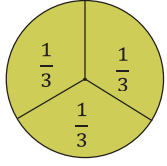
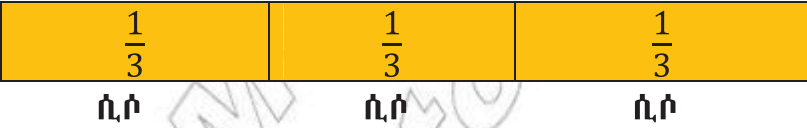
1. ሦስት ጓደኛዎች አንድን የክብ ቅርፅ ያለው ዳቦ እኩል እኩል ቢካፈሉ ለእያንዳንዳቸው የሚደርሳቸው የዳቦ መጠን ስንት ስንተኛው ይመስላችኋል? እስቲ በስዕል ለመሳል ሞክሩ። ተወያዩበት።

2. ተማሪዎች ክፍላችሁ ውስጥ ያለውን ጥቁር ሰሌዳ መምህራችሁ ሦስት ቦታ በጠመኔያቸው ይክፈሉት። ስንት የጥቁር ሰሌዳ ክፍሎች ታያላችሁ? ከተከፈሉት ክፍሎች አንዱን ብቻ ለጽሑፍ ቢጠቀሙበት የጥቁር ሰሌዳውን ስንት ስንተኛውን ተጠቀሙበት ትላላችሁ? ተወያዩበት።

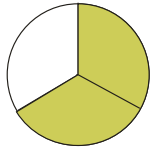
ምሳሌ፡-

አንድ ሙሉ (1) ማስመሪያ

ይህን የሙሉ ማስመሪያ ምስል ሦስት እኩል ቦታ ብንከፍለው እያንዳንዱ ክፍል የሙሉው $\frac{1}{3}$ ኛ ወይም ሲሶ ይሆናል።

ይህ ክብ ሦስት እኩል ቦታ ተከፍሏል። አንዱ ክፍል የክቡ $\frac{1}{3}$ ነው።

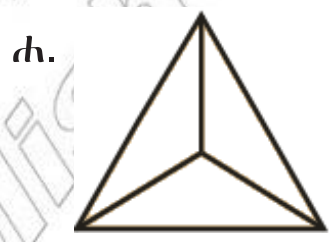
የተቀባው የሙሉው 2 ክፍል ነው።
ይህም ሲገለጽ $\frac{2}{3}$ ይሆናል።
 $\frac{2}{3}$ ሲነበብ ሁለት ሦስተኛ ተብሎ ነው።

😊 አስታውሱ

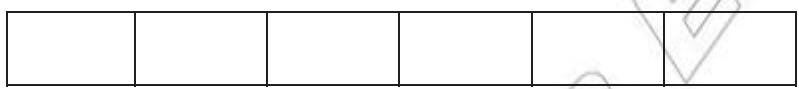
አንድ ሙሉ ነገር እኩል ሶስት ቦታ ከተከፈለ እያንዳንዱ ክፋይ ሲሶ ወይም አንድ ሶስተኛ ይባላል። ሁለቱ ሲሶዎች በአንድ ላይ ደግሞ $\frac{2}{3}$ ይባላሉ።

መልመሻ-4ለ

1. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ምስሎቹን በደብተራችሁ ላይ በመሳል አንድ ሶስተኛ ወይም ሲሶውን አጥቁሩ።

መ.

2. ለሚከተሉት ጥያቄዎች በስዕል በመግለፅ መልስ ስጡ።
- ሀ. በአንድ ሙሉ ነገር ስንት አንድ ሶስተኛ (ሲሶ) ታገኛላችሁ?
 - ለ. በአንድ ሙሉ ነገር ውስጥ ስንት $\frac{2}{3}$ ታገኛላችሁ?

4.3 የአንድ ሙሉ ነገር ክፍልፋዮች

ተግባር 4.3

1. አንድን ዳቦ ተከፋፍሎ ብዙ ሰዎች ከሚበሉት እና አንድ ሰው ብቻ ከሚበላው የትኛው ድርሻ ይበልጣል?
2. አንድን ብርቱካን ለሁለት ሰዎች እኩል አካፍሎ ከመስጠትና ለሦስትና ከዚያ በላይ ለሚሆኑ ሰዎች እኩል እኩል አካፍሎ ከመስጠት የየትኛው ድርሻ ይበልጣል? ለምን ተወያዩበት።
3. አንድ ሙሉ ነጭ ወረቀት አውጡ። ጫፍ እና ጫፉን በማጋጠም እኩል በእኩል እጠፋት። አንዱ የታጠፈው ወረቀት የሙሉ ወረቀት ስንት ስንተኛው ነው? ለመምህራችሁ ግለጹ።
ሁለት ቦታ ያጠፋችሁትን ወረቀት በድጋሜ እኩል በእኩል እጠፋት። የታጠፈበትን ቦታ በእርሳስ አስምሩበት። አንዱን እጥፋት ቀስ አድርጋችሁ ቁረጡት። የቆረጣችሁትን ወረቀት የሙሉ ስንት ስንተኛ ነው? ቀሪውስ? ያከናወናችሁትን በሙሉ ለመምህራችሁ አሳዩ።

4. ተማሪዎች ከአካባቢያችሁ ከሚገኝ ካርቶን ወረቀት ላይ ክብ አክብቡ። ካከበባችሁ በኋላ ክቡን ቆርጣችሁ አውጡ። የክቡን መሀል አግኙ። ከመሀል ነጥብ እኩል ለእኩል ሶስት ቦታ አስምሩ። ካሰመራችሁት አንዱን የክብ ክፍል ቆርጣችሁ አውጡ። የቆረጣችሁት የክብ ስንት ስንተኛ ነው? ቀሪውስ?

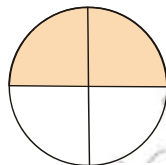
ምሳሌ:-

በሚከተሉት ምስሎች የተቀቡት ክፍሎች $\frac{1}{2}$ ፣ $\frac{1}{3}$ ወይም $\frac{1}{4}$ መሆናቸውን ለዩ።

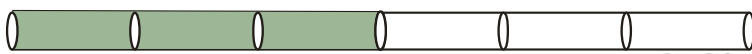
ሀ.

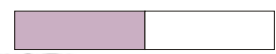
ለ.

ሐ.

መ.

መልስ

1. በምስል ለ፣ ሐ እና መ ላይ የተቀቡት ክፍሎች ግማሽ ወይም $\frac{1}{2}$ ኛን ይወክሉልናል ።

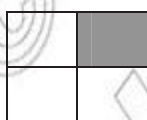
በምስል ሀ ላይ የተቀባው ክፍል የመላውን $\frac{1}{3}$ ወይም ሲሶ ይወክላል።

- ሲሶን በአሀዝ ስንገልፀው $\frac{1}{3}$ ብለን ነው። ሲነበብ **አንድ ሶስተኛ** በማለት ነው።
- ሩብን በአሀዝ ስንገልፀው $\frac{1}{4}$ ብለን ነው። ሲነበብ **አንድ አራተኛ** በማለት ነው።
- ሦስት ሩቦችን በአሀዝ ስንገልፃቸው $\frac{3}{4}$ ብለን ነው። ሲነበብ **ሶስት አራተኛ** በማለት ነው።
- ሁለት ሲሶዎችን በአሀዝ ስንገልፃቸው $\frac{2}{3}$ ብለን ነው። ሲነበብ **ሁለት ሶስተኛ** በማለት ነው።

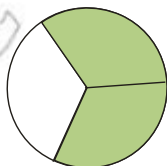
መልመጃ-4ሐ

1. ለሚከተሉት ጥያቄዎች የጠቆረውን በማየት መላ፣ ግማሽ($\frac{1}{2}$)፣ ሩብ ($\frac{1}{4}$)፣ ሲሶ ($\frac{1}{3}$)፣ $\frac{3}{4}$ እና $\frac{2}{3}$ በማለት መልስ ስጡ።

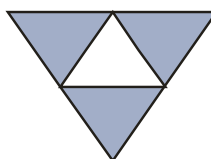
ሀ.

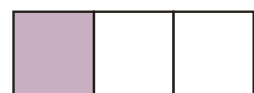
ለ.

ሐ.

መ.

ሠ.

የምዕራፍ ማጠቃለያ መልመጃ

1. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ የያዘውን ፊደል ምረጡ።

1. ሁለት ግማሾች እኩል የሚሆኑት ከየትኛው ጋር ነው?

ሀ. ከአራት ሩቦች

ሐ. ከሶስት ሩቦች

ለ. ከአንድ ሙሉ

መ. ሀ እና ለ

2. ያልተቀጣው ክፍል በክፍልፋይ ሲገለፅ የቱ ነው?

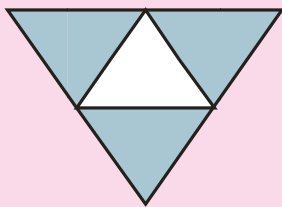
ሀ. $\frac{1}{4}$

ለ. $\frac{2}{3}$

ሐ. $\frac{1}{3}$

መ. $\frac{3}{3}$

3. ያልተቀጣው ክፍል በክፍልፋይ ሲገለፅ

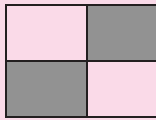
ሀ. $\frac{1}{3}$

ለ. $\frac{3}{4}$

ሐ. $\frac{2}{4}$

መ. $\frac{1}{4}$

4. የተቀጣው ክፍል የሙሉውን ስንት ስንተኛ ነው?

ሀ. $\frac{1}{3}$

ለ. $\frac{1}{2}$

ሐ. $\frac{3}{4}$

መ. $\frac{2}{3}$

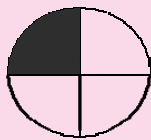
5. አራት ግማሾች _____ ሙሉ ይሆናሉ።

6. ስምንት ሩቦች _____ ሙሉ ይሆናሉ።

7. የተቀጣው የሙሉው ስንት ስንተኛ ነው?

8. የልተቀጣው የክቡ ስንት ስንተኛ ነው?

9. የተቀጣው የሙሉ ነገሩ ስንት ስንተኛ ነው?

10. 12 ሳ.ሜ ርዝመት አለው
የምስሉ ጠቅላላ ርዝመት 12 ሳ.ሜ ነው። ምስሉ በ6 እኩል ተከፍሏል። ከነዚህ ውስጥ አራቱ ያልተቀቡ ሲሆኑ ሁለቱ ደግሞ የተቀቡ ናቸው። ስለዚህ የተቀጣው ምስል ርዝመቱ ስንት ነው?